

Розвиток спортивної інфраструктури як чинник залучення різних груп населення до оздоровчо-рекреаційної рухової активності

Євгеній Імас, Дмитро Ратніков, Олена Андрєєва

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація. Подано інформацію про роль спортивної інфраструктури у залученні різних груп населення до оздоровчо-рекреаційної рухової активності. *Мета.* Оцінити розвиток спортивної інфраструктури в місті-мільйоннику як чинника залучення різних груп населення до оздоровчо-рекреаційної рухової активності. *Методи.* Теоретичний аналіз фахової науково-методичної літератури, аналіз ресурсів мережі Інтернет, контент-аналіз документальних та статистичних матеріалів, синтез, узагальнення. *Результати.* Аналіз статистичних даних дозволив визначити кількість спортивних споруд в Україні та в м. Київ. Встановлено, що об'єкти спортивної інфраструктури нерівномірно розбудовуються у міській та сільській місцевості. Визначено проблеми використання спортивних споруд, що впливають на залучення різних груп населення до оздоровчо-рекреаційної рухової активності. Аналіз спортивної інфраструктури міста-мільйонника свідчить про суттєве відставання у будівництві та розвитку спортивних споруд, що суттєво лімітує рівень залучення різних груп населення до оздоровчо-рекреаційної рухової активності. Встановлено, що незважаючи на значну кількість спортивних об'єктів існують певні проблеми у її використанні.

Ключові слова: спортивна інфраструктура, оздоровчо-рекреаційна рухова активність, місто-мільйонник, населення.

Yevgenii Imas, Dmytro Ratnikov, Olena Andrievieva

THE DEVELOPMENT OF SPORTS INFRASTRUCTURE AS A FACTOR INFLUENCING THE ENGAGEMENT OF VARIOUS POPULATION GROUPS IN HEALTH-ENHANCING RECREATIONAL PHYSICAL ACTIVITY

Abstract. The paper presents data about the role of sports infrastructure in the engagement of various population groups in health-enhancing recreational physical activity. *Objective.* To assess the development of sports infrastructure in a million-population city as a factor influencing the engagement of various population groups in health-enhancing recreational physical activity. *Methods.* Theoretical analysis of special scientific and methodical literature, analysis of Internet resources, content analysis of documentary and statistical materials, synthesis, and generalization. *Results.* The analysis of statistics made it possible to identify the number of sports facilities in Ukraine and in Kyiv. It was found that sports infrastructure facilities are unevenly developed in urban and rural areas. The issues of the use of sports facilities affecting the engagement of various population groups in health-enhancing recreational physical activity were elucidated. The analysis of the sports infrastructure of the million-population city indicated a significant lag in the construction and development of sports facilities, which significantly limits the level of engagement of various population groups in health-enhancing recreational physical activity. It was established that, despite the large number of sports facilities, there are certain issues related to their use.

Keywords: sports infrastructure, health-enhancing recreational physical activity, million-population city, population.

Вступ. Низький рівень рухової активності населення більшості країн світу, включаючи й українців, спонукає науковців до пошуку шляхів підвищення рівня залучення осіб різного віку до регулярних занять фізичними вправами [1, 6]. Рухова активність допомагає формуванню здорового суспільства, має велике соціальне та економічне значення [4, 10]. Навички та здібності, які розвиваються у процесі регулярних занять фізичними вправами, сприяють підвищенню рівня добробуту людей і покращують їхню фізичну і розумову роботоздатність, таким чином безпосередньо покращуючи якість життя [5]. Стан здоров'я робочої сили стає частим питанням у розвинених економіках і країнах, що розвиваються, але переважно в західних цивілізаціях [16].

Дослідження доводять, що ті, хто фізично активніший, можуть краще виконувати свою роботу та є більш ефективними [16]. Вони вимагають меншої допомоги під час хвороби, а витрати на медичне страхування нижчі. Таким чином, збереження здоров'я робочої сили може стати інвестицією в майбутнє. Розуміючи переваги занять руховою активністю, учені звертають увагу на основні чинники, що лімітують участь у подібних програмах. Мова йде про спортивну інфраструктуру. Ряд країн, таких як Фінляндія, Франція, Китай, Австралія, США, Канада та інші інвестували значні кошти у розвиток відповідної інфраструктури, що безпосередньо позначається на рівні залучення населення цих країн до оздоровчо-рекреаційної рухової активності [3, 11]. Наприклад, Фінляндія має один з найвищих показників у світі за рівнем забезпеченості населення спортивними спорудами (один об'єкт на 180 осіб). У спортивній інфраструктурі Франції функціонує 313 557 спортивних об'єктів 179 типів. Серед них 15 % – це спортивні майданчики різного профілю, 14 % – тенісні корти, 11 % – футбольні поля,

Imas Ye., Ratnikov D., Andrievieva O. The development of sports infrastructure as a factor influencing the engagement of various population groups in health-enhancing recreational physical activity. *Theory and Methods of Physical education and sports.* 2022; 4: 27–30
 DOI: 10.32652/tmfvs.2022.4.27–30

Імас Є., Ратніков Д., Андрєєва О. Розвиток спортивної інфраструктури як чинник залучення різних груп населення до оздоровчо-рекреаційної рухової активності. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту.* 2022; 4: 27–30
 DOI: 10.32652/tmfvs.2022.4.27–30

5 % – приміщення для «мультиспортивних» занять [17].

Китай у рамках своєї Національної програми з фітнесу почав інвестувати у спортивну інфраструктуру ще у 1995 р. [3]. Австралія зосередилася на розвитку низового рівня шляхом створення спортивної інфраструктури в громадах. Спортивна організація «Спорт Австралії» повідомляє про соціальні, медичні та економічні вигоди щорічно на суму 16,2 млрд дол. завдяки спортивній інфраструктурі в громадах [3]. США міцно інтегрували спортивну інфраструктуру у свою освітню систему, забезпечуючи атлетів спортивними спорудами при школах, коледжах та університетах. Це допомогло вказаним країнам суттєво підвищити рівень рухової активності населення [3].

Позитивним також виглядає досвід України на шляху залучення населення до програм оздоровчо-рекреаційної рухової активності [8]. Так, як зазначено у Концепції розвитку спортивної інфраструктури, з впровадженням реформи децентралізації та нової регіональної політики в Україні спостерігаються певні позитивні зрушення в розвитку спортивної інфраструктури в територіальних громадах [4]. У той самий час відмічається, що запроваджених змін недостатньо, а такі проблеми як відсутність коштів, складнощі з відведенням земельної ділянки під будівництво нових спортивних споруд та неефективне використання існуючої інфраструктури, перешкоджають цьому покращенню [4]. Спортивна інфраструктура має бути розроблена з урахуванням фінансових, економічних, демографічних та територіальних чинників [6]. Це, у свою чергу, може збільшити кількість користувачів спортивних об'єктів, забезпечити наповнюваність та асигнування на їх утримання [4, 18].

Зважаючи на позитивний вітчизняний та світовий досвід у розбудові спортивної інфраструктури та її ролі у залученні населення до оздоровчо-рекреаційної рухової активності, важливим є дослідження особливостей розвитку спортивної інфраструктури в місті-мільйоннику для осіб з недостатнім рівнем рухової активності. Хоча окремі дослідження стосуються впливу кількості спортивних спо-

руд на залученість до занять руховою активністю, можна помітити деякі методологічні недоліки в інтеграції спортивної інфраструктури в дизайн цих досліджень [19]. Часто використовуються суб'єктивні показники інфраструктури, що призводить до упереджених результатів, наприклад, неактивні люди гірше сприймають фактичну пропозицію об'єктів [14]. Насправді важливо об'єктивно вимірювати наявну спортивну інфраструктуру за допомогою кількісного підходу.

Дослідження виконано відповідно до плану НДР НУФВСУ на 2021–2025 рр. за темою «Теоретичні та технологічні засади оздоровчо-рекреаційної рухової активності та здорового способу життя різних груп населення» (номер держреєстрації 0121U107534).

Мета дослідження – оцінити розвиток спортивної інфраструктури в місті-мільйоннику як чинника залучення різних груп населення до оздоровчо-рекреаційної рухової активності.

Методи дослідження: теоретичний аналіз фахової науково-методичної літератури, аналіз ресурсів мережі Інтернет, контент-аналіз документальних та статистичних матеріалів, синтез, узагальнення.

Результати дослідження. Для підвищення рівня рухової активності та здоров'я різних груп населення недостатньо лише здійснення інформаційних заходів та формування належної мотивації, важливим також є забезпечення відповідної спортивної інфраструктури.

Загальна кількість спортивних споруд в Україні становить 96 678 одиниць [2]. Зазвичай це об'єкти комунальної власності, спортивних товариств, спортивних шкіл, різних відомств та державних підприємств. У відсотковому співвідношенні переважають площинні споруди (63,2 %), спортивні зали (площею не менше 162 м²) (16,0 %), тренажерні зали (15,3 %), інші спортивні споруди (зали і майданчики у школах, закладах середньої та вищої освіти) (14,2 %), тири, стенди, стрільбища (4,2 %), басейни (1 %), внесок інших спортивних споруд (велотреки, кінноспортивні бази, споруди зі штучним льодом,

веслувально-спортивні бази, канали, водноспортивні бази, трампліни лижні, лижні бази) не перевищує 2,4 %.

Варто зазначити, що інформація, яка міститься в Єдиному електронному всеукраїнському реєстрі спортивних споруд, систематично не актуалізується, Міністерство не володіє точними даними про стан споруд, їх завантаженість, наявність інвентарю та обладнання, що об'єктивно знижує ефективність роботи. Більшість спортивних споруд не відповідають міжнародним стандартам, відсутній механізм взаємодії з національними спортивними федераціями щодо планування та створення об'єктів спорту [9].

Встановлено, що об'єкти спортивної інфраструктури нерівномірно розбудовуються у міській та сільській місцевості. Хоча загальна картина, за узагальненими статистичними даними, виглядає так, що 50,9 % спортивних споруд розташовані у містах, а 49,1 % – у сільській місцевості. Також звертає на себе увагу диспропорція за видами спортивних споруд. Так, практично від 70 до 100 % тренажерних залів (73,23 %), стадіонів (більше 1500 місць) (77,67 %), плавальних басейнів (93,82 %), веслувальних центрів (89,29 %), льодових арен (98,15 %), кінноспортивних баз (75,51 %), велотреків (100,0 %) розміщені у великих містах. Варто зазначити, що в спортивній інфраструктурі України не планується найближчим часом будівництво великих спортивних споруд, намічається стійкий тренд до будівництва невеликих спортивних об'єктів у місцевих громадах.

У м. Києві налічується 4 487 спортивних споруд різних форм власності [2] (табл. 1). Проте варто зазначити, що суттєвих відмінностей у відсотковому співвідношенні видів спортивної інфраструктури з загальнодержавним рівнем не спостерігається.

Крім того, фахівцями звертається увага на те, що заклади державної та комунальної власності використовують застарілу матеріально-технічну базу та, в більшості випадків, рівень сервісу з надання спортивних послуг не відповідає сучасним вимогам. Оновлення інфраструктури було розпочато лише кілька років тому. Сучасні технології дозволяють створювати

Таблиця 1. Інформація про спортивну інфраструктуру м. Києва (станом на 2019 р.)

Перелік спортивних споруд	Загальна кількість	Відсоткове співвідношення
Спортивних споруд, усього:	4487	100
Стадіони з трибунами на 1500 місць і більше	29	0,66
Спортивне ядро з легкоатлетичними секторами, що не входять до складу стадіону	5	0,11
Легкоатлетичні манежі	2	0,04
Площинні спортивні споруди, всього:	2417	53,8
майданчики з тренажерним обладнанням	311	6,9
майданчики з нестандартним спортивним обладнанням	37	0,82
тенісні корти	199	4,43
футбольні поля	145	3,23
інші майданчики	1725	38,44
із загальної кількості з синтетичним покриттям	211	4,7
Спортивні зали площею не менше 162 м ²	682	15,19
Плавальні басейни, всього:	68	1,51
50-метрові	5	0,11
25-метрові	63	1,41
Стрілецькі тири криті і піввідкриті на дистанцію не менше 25 м	221	4,92
Велотреки	1	0,02
Кінноспортивні бази	6	0,13
Споруди зі штучним льодом:	9	0,20
площею 30 × 60 м	3	0,06
криті	8	0,17
Веслувально-спортивні бази	3	0,06
Водноспортивні бази	6	0,13
Лижні бази на 100 пар лиж і більше	5	0,11
Інші спортивні бази, всього:	1033	23,02
споруди, які відповідають міжнародним стандартам	21	0,46

розумні багатофункціональні та доступні об'єкти для занять оздоровчою руховою активністю, а більшість європейців займаються спортом і фізичною активністю в облаштованих для цього спорудах та парках [12]. Інтерес населення до занять фізичною культурою і спортом формується, перш за все, завдяки хорошому стану спортивних споруд, їх сучасним оздобленням, відкриттю нових спортивних будівель, створенню і придбанню сучасно-

го інвентарю та обладнання. Розвиненість і доступність спортивної інфраструктури завжди приваблюють людей, що означає зниження рівня соціальної агресії в місті [7].

Таким чином, аналіз спортивної інфраструктури міста-мільйонника свідчить про значне відставання у будівництві та розвитку спортивних споруд, що суттєво лімітує рівень залучення різних груп населення до оздоровчорекреаційної рухової активності.

Дискусія. Розвиток спортивної інфраструктури є багатограним та довгостроковим процесом і відображає здатність і спроможність міст до розбудови сучасного суспільства [13, 15]. Спортивна інфраструктура є однією з важливих потреб більшості місцевих громад [16]. Науковцями звертається увага на основні чинники підвищення рівня залучення різних груп населення до рухової активності [1, 3]. Зокрема зазначається, що для того, щоб населення жило більш усвідомленим способом життя та активно проводило дозвілля, мотивації та надання медичних послуг буде недостатньо, оскільки відповідна інфраструктура також має вирішальне значення [16]. Заняття руховою активністю сприяють покращенню рівня фізичного здоров'я та соціальної згуртованості [15, 18].

Формування здорового суспільства потребує підтримки з боку міського розвитку. Встановлено, що, незважаючи на значну кількість спортивних об'єктів, існують певні проблеми у її використанні. Будівництво та реновація спортивної інфраструктури сприяє підвищенню рівня залучення населення до здорового та активного способу життя. Важливим є те, що спортивна інфраструктура формується під впливом місцевих ініціатив і громади, котрі виражають реальні потреби населення, що підвищує рівень і якість міського життя. Нами підтверджено дані науковців [7], що спортивна інфраструктура й рухова активність населення перебувають у прямо пропорційній залежності, а саме: кількість та якість спортивних споруд безпосередньо впливають на рухову активність різних груп населення. Однак рівень забезпеченості населення спортивними спорудами може й не гарантувати його прихильність до активного способу життя.

Висновки. Пріоритетною для розвитку фізичної культури та спорту є спортивна інфраструктура територіальних громад (стадіони, спортивні майданчики, зали, басейни, фітнес-центри тощо), збереження та вдосконалення якої є одним із пріоритетів державної політики у сфері фізичної культури й спорту. Аналіз статистичних даних показав, що в Україні за-

галом, та м. Києві, зокрема, не сформовано необхідну сучасну спортивну інфраструктуру, що суттєво лімітує залученість різних груп населення до оздоровчо-рекреаційної рухової активності та впливає на рівень та якість здоров'я.

Перспективи подальших досліджень передбачають вивчення особливостей мотивації до занять фізичною культурою і спортом споживачів оздоровчо-рекреаційних послуг міста-мільйонника та розробку стратегії розвитку спортивної інфраструктури територіальної громади.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

ЛИТЕРАТУРА

1. Андреева О, Дутчак М, Благій О. Теоретичні засади оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2020;2:59–66.
2. Державна служба статистики України. Заклади культури, мистецтва, фізичної культури і спорту України у 2017 році, статистичний бюлетень, 2018. 95 с.
3. Дутчак МВ. Спорт для всіх у світовому контексті; 2007. 114 с.
4. Концепція розвитку спортивної інфраструктури у Запорізькій області на 2022-2023 рік. https://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000150/150714.pdf
5. Круцевич Т, Андреева О. Теоретичні основи дослідження фізичної рекреації як наукова проблема. Спортивний вісник Придніпров'я. 2013;1:5–13.
6. Мальцева ТМ, Любієва ВА, Чала ОІ. Поточний стан матеріально-технічного забезпечення галузі фізичної культури і спорту в Україні та його перспективи змін. Health, sport, rehabilitation. 2017;3(2):44–9.
7. Наумко ЮС, Самоїленко ТГ. Розвиток спортивної інфраструктури як дієвий інструмент впровадження соціальної політики в регіоні. Інфраструктура ринку. 2019;37:523–9.
8. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація». Указ Президента України. 2016. Київ. № 42/2016. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016>

9. Повний список спортивних споруд різних форм власності <https://dms.kyivcity.gov.ua/content/povnyy-spysok-sportyvnyh-sporud-riznyh-form-vlasnosti.html>

10. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року. <https://mizhiria-osvita.gov.ua/uploads/1-1.pdf>

11. Чеховська Л. Особливості діяльності міжнародних організацій з розвитку масового спорту. Спортивний вісник Придніпров'я. 2018;3:145–151.

12. Canadian Parks, Recreation and Sport Infrastructure Database. <https://cpra.ca/canadian-parks-recreation-and-sport-infrastructure-database/>

13. Eman Hadi Nassr and Khansaa Ghazi Al-Neaimi. The Importance of Sports Infrastructure for Residential Neighbourhoods' Centres. 2021 IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci. 754 012010.

14. Hallmann K, Wicker P, Breuer C, Schönherr L. Understanding the importance of sport infrastructure for participation in different sports – findings from multi-level modeling, European Sport Management Quarterly, 2012. DOI:10.1080/16184742.2012.687756.

15. Hardekar D, Chakraborty S. Role of Infrastructure in the Success of a Residential Development. East Lansing-US: Michigan State University, 2018:3.

16. Nagy A, Tobak J. The role of sport infrastructure: use, preferences and needs. APSTRACT [Internet]. 2015 Sep. 1 [cited 2022 Sep. 2];9(1-2):47–52. Available from: <https://ojs.lib.unideb.hu/apstract/article/view/6484https://www.rada.gov.ua/news/razom/223957.html>

17. Recensement national des équipements sportifs, espaces et sites de pratiques: Présentation de la démarche, des premiers résultats et de l'outil d'exploitation. Paris: Ministère de la Jeunesse, des Sports, et de la Vie Associative; 2004. 19 p.

18. Sameer Mohammed Sayyd, Zainal Abidin Bin Zainuddin, Fahad M Ghabban, Zayed M Altowerqi. Influence of sports facilities and programs on sports participation at Saudi. Journal of Physical Education and Sport. 2021;(21):2302-7. DOI:10.7752/jpes.2021.s4293.

19. Wicker P, Hallmann K, Breuer C. Analyzing the impact of sport infrastructure on sport participation using geo-coded data: Evidence from multi-level models. Sport Management Review. 2013;16(1):54–67.

LITERATURE

1. Andriieva O, Dutchak M, Blahii O. Theoretical principles of health-enhancing and recreational physical activity of different groups of the population. Theory and methods of physical education and sports. 2020;2:59–66.

2. State Statistics Service of Ukraine. Institutions of culture, art, physical culture, and sports of Ukraine in 2017, statistical bulletin, 2018; 95 p.

3. Dutchak MV. Sports for all in a global context; 2007. 114 p.

4. Concept of development of sports infrastructure in Zaporizhzhia region for 2022-2023. Retrieved from: https://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000150/150714.pdf

5. Krutsevych T, Andriieva O. Theoretical foundations of studying physical recreation as a scientific problem. Sportyynyi visnyk Prydniprovia. 2013;1:5–13.

6. Maltseva TM, Liubiieva VA, Chala OI. The current state of material and technical support for the field of physical culture and sports in Ukraine and its prospects for change. Health, sport, rehabilitation. 2017;3(2):44–9.

7. Naumko YuS, Samoilenko TH. Development of sports infrastructure as an effective tool for implementing social policy in the region. Market infrastructure. 2019;37:523–9.

8. National strategy on health improving physical activity in Ukraine for the period up to 2025 "Physical activity – Healthy lifestyle – Healthy nation". Decree of the President of Ukraine. 2016. Kyiv. No. 42/2016. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016>

9. A complete list of sports facilities of various forms of property. Retrieved from: <https://dms.kyivcity.gov.ua/content/povnyy-spysok-sportyvnyh-sporud-riznyh-form-vlasnosti.html>

10. Strategy of development of physical culture and sports until 2028. Retrieved from: <https://mizhiria-osvita.gov.ua/uploads/1-1.pdf>

11. Chekhovska L. Features of the activities of international organizations for the development of mass sports. Sportyynyi visnyk Prydniprovia. 2018;3:145–151.

12. Canadian Parks, Recreation and Sport Infrastructure Database. <https://cpra.ca/canadian-parks-recreation-and-sport-infrastructure-database/>

13. Eman Hadi Nassr and Khansaa Ghazi Al-Neaimi. The Importance of Sports Infrastructure for Residential Neighbourhoods' Centres. 2021 IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci. 754 012010.

14. Hallmann K, Wicker P, Breuer C, Schönherr L. Understanding the importance of sport infrastructure for participation in different sports – findings from multi-level modeling, European Sport Management Quarterly, 2012. DOI:10.1080/16184742.2012.687756.

15. Hardekar D, Chakraborty S. Role of Infrastructure in the Success of a Residential Development. East Lansing-US: Michigan State University, 2018:3.

16. Nagy A, Tobak J. The role of sport infrastructure: use, preferences and needs. APSTRACT [Internet]. 2015 Sep. 1 [cited 2022 Sep. 2];9(1-2):47–52. Available from: <https://ojs.lib.unideb.hu/apstract/article/view/6484https://www.rada.gov.ua/news/razom/223957.html>

17. Recensement national des équipements sportifs, espaces et sites de pratiques: Présentation de la démarche, des premiers résultats et de l'outil d'exploitation. Paris: Ministère de la Jeunesse, des Sports, et de la Vie Associative; 2004. 19 p.

18. Sameer Mohammed Sayyd, Zainal Abidin Bin Zainuddin, Fahad M Ghabban, Zayed M Altowerqi. Influence of sports facilities and programs on sports participation at Saudi. Journal of Physical Education and Sport. 2021;(21):2302-7. DOI:10.7752/jpes.2021.s4293.

19. Wicker P, Hallmann K, Breuer C. Analyzing the impact of sport infrastructure on sport participation using geo-coded data: Evidence from multi-level models. Sport Management Review. 2013;16(1):54–67.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Імас Євгеній Вікторович <https://orcid.org/0000-0003-0641-678X>, e.imas@ukr.net

Ратніков Дмитро <https://orcid.org/0000-0003-1390-0764>

Андреева Олена Валеріївна <https://orcid.org/0000-0002-2893-1224>, olena.andreeva@gmail.com

Національний університет фізичного виховання і спорту України, вул. Фізкультури 1, м. Київ, 03150, Україна

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Imas Yevgeniy <https://orcid.org/0000-0003-0641-678X>, e.imas@ukr.net

Ratnikov Dmytro <https://orcid.org/0000-0003-1390-0764>

Andriieva Olena <https://orcid.org/0000-0002-2893-1224>, olena.andreeva@gmail.com

National University of Ukraine on Physical Education and Sport Fizkul'tury str. 1, Kyiv, 03150, Ukraine

Надійшла 16.09.2022